

ประชุมสนทนากลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ “ภาพลักษณ์และกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อสร้างความ ร่วมมือระหว่างองค์กรภาคประชาสังคมและพันธมิตร”

นายถนอมสิน พลลาภ ผู้จัดการฝ่ายวิจัยและนวัตกรรม

เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2560 โครงการหุ้นส่วนการพัฒนาภาคประชาสังคมกลุ่มน้ำโขง ภายใต้ศูนย์ประชาสังคมและการจัดการองค์กร เอกชนสาธารณประโยชน์ คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้จัดประชุมสนทนากลุ่มองค์กรประชาสังคมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นกิจกรรมส่วนหนึ่งของกรวิจัย หัวข้อ “ภาพลักษณ์และกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างองค์กรภาคประชาสังคมและพันธมิตร” มีตัวแทนจากองค์กรต่างๆที่มีบทบาทในภาคประชาสังคมเข้าร่วมทั้ง องค์กรพัฒนาเอกชน ศาสนา องค์กรสาธารณประโยชน์ ประชาคมจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคธุรกิจและสื่อมวลชน รวมทั้งหมด 8 คน

สำหรับเนื้อหาที่สำคัญในการประชุมแลกเปลี่ยนนั้น ได้แก่ การทำความรู้จักองค์กรและงานที่แต่ละคนทำที่ส่งผลต่อสังคม การทบทวนมุมมองและความหมายต่อ “ประชาสังคม” ซึ่งแต่ละคนมีทัศนะที่แตกต่างกัน มีทั้งมุมมองในแง่องค์กรที่ว่า ภาคประชาสังคมเป็น “ภาคส่วนที่สาม” นอกจากภาครัฐ ธุรกิจที่เข้ามาสร้างความสมดุลในการพัฒนาสังคม ขณะที่ในอีกด้านหนึ่งก็มีทัศนะว่า ประชาสังคมเป็นพื้นที่สาธารณะที่ประกอบด้วย ผู้เล่นจากหลายภาคส่วน ทั้งองค์กรศาสนา องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรสาธารณประโยชน์ (ทั้งที่มีการจด หรือไม่ได้จดทะเบียน) องค์กรภาคธุรกิจ ภาครัฐ/อปท. เป็นต้นล้วนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในเวที ประชาสังคมได้

นอกจากนี้ยังเห็นว่า การเข้าร่วมยังเป็นได้ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ที่มี “จิตสาธารณะ” และระดับองค์กร อย่างไรก็ตาม ส่วนที่เห็นร่วมกันก็คือ ประชาสังคม จะไม่ครอบคลุมถึงกลุ่ม/องค์กรที่มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานเพื่อตอบสนองต่อประโยชน์ทางการเมือง ธุรกิจเฉพาะตน หรือ “กลุ่มผลประโยชน์” นั้นเอง

ในด้านภาพลักษณ์ของประชาคมนั้น ประชาชนทั่วไปก็ยังมีความเข้าใจต่อภาคประชาสังคมที่แตกต่างกัน ทั้งในแง่ การทำงานที่อยู่ฝั่งตรงข้าม หรืออาจถึงขั้นเป็นปฏิปักษ์กับรัฐ ทำให้เป็นอุปสรรค ต่อการทำงานร่วมกันในรูปแบบ “ภาคีหุ้นส่วน” กับหน่วยงานภาครัฐ-ธุรกิจ ซึ่งในบางกรณีมีทัศนคติหรือจุดยืนที่แตกต่างกัน จึงต้องมีการจัดความสัมพันธ์ที่เหมาะสม ทั้งความร่วมมือ หรือตรวจสอบ

ขณะเดียวกัน ยังเห็นว่า ในปัจจุบันมีช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย ก็อาจเป็นทั้งโอกาสและอุปสรรค ในการสร้างความเข้าใจกับสังคม ให้เกิดความร่วมมือกับภาคประชาสังคมในอนาคต จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการเผยแพร่ ผลการดำเนินงานที่ส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างชัดเจนจนเกิดการยอมรับในวงกว้างยิ่งขึ้น

สำหรับความท้าทายที่สำคัญร่วมกันของภาคประชาสังคมกำลังเผชิญร่วมกันมีหลายประการ เช่น การสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมทั้งในเชิงประเด็น พื้นที่เมือง-ชนบท หรือแม้แต่เครือข่ายคนทำงาน เพราะบางองค์กรยังมีวัฒนธรรมการทำงานเฉพาะตน และมีความเป็นปัจเจกสูง, การทำงานในพื้นที่ร่วมที่มักจะไม่ใช่ในรูปแบบขององค์กร เน้นการทำงานแบบอาสาสมัคร จึงไม่สามารถสั่งการใครได้ ในขณะที่ยังมีความจำเป็นต้องมีระบบการบริหารจัดการที่ดี และที่สำคัญก็คือ แหล่งทุนในการทำงานของภาคประชาสังคมที่เกือบทั้งหมด มาจากการรับการสนับสนุนจาก แหล่งทุนต่างประเทศ การบริจาคหรือการสนับสนุนจากแหล่งทุนภายในประเทศ มีเพียงส่วนน้อย

นอกจากนี้แล้ว ปัจจัยภายนอก โดยเฉพาะสถานการณ์ทางการเมืองปัจจุบัน ก็ถือได้ว่า เป็นข้อจำกัดสำคัญ ที่ทำให้องค์กรในภาคประชาสังคม ไม่สามารถมีส่วนร่วมและแสดงออกได้อย่างเต็มที่

ประชุมสนทนากลุ่มภาคเหนือ “ภาพลักษณ์และกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อสร้างความความร่วมมือระหว่างองค์กรภาคประชาสังคมและพันธมิตร”

นายถนอมสิน พลลาภ ผู้จัดการฝ่ายวิจัยและนวัตกรรม

เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2560 โครงการหุ้นส่วนการพัฒนาภาคประชาสังคมกลุ่มน้ำโขง ภายใต้ศูนย์ประชาสังคมและการจัดการองค์กรเอกชนสาธารณประโยชน์ คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้จัดประชุมสนทนากลุ่มองค์กรภาคประชาสังคมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นกิจกรรมส่วนหนึ่งของการวิจัย หัวข้อ “ภาพลักษณ์และกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อสร้างความความร่วมมือระหว่างองค์กรภาคประชาสังคมและพันธมิตร” มีตัวแทนจากองค์กรต่างๆ ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องในการดำเนินของภาคประชาสังคมในภาคเหนือ เข้าร่วม จำนวน 14 คน ประกอบไปด้วยองค์กรพัฒนาเอกชน ประชาคมจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สภาองค์กรชุมชน สื่อมวลชน สถาบันศาสนา และสถาบันวิชาการ

การสนทนาเริ่มจากความเข้าใจพื้นฐานต่อคำว่า “ประชาสังคม” ที่มีการแลกเปลี่ยนมุมมองอย่างหลากหลาย ตามที่มาและประสบการณ์ของแต่ละคน ทั้งในแง่การนำ “วาทกรรมนำเข้า” จากตะวันตก และการปรับใช้แบบไทยๆ แต่สิ่งที่เห็นตรงกันก็คือ ภาคประชาสังคมที่แท้จริงนั้น ต้องเกิดขึ้นท่ามกลาง ความตระหนักร่วม การมีจิตอาสา ที่จะถกเถียงแลกเปลี่ยน รวมทั้งการแก้ไขปัญหาพร้อมกันในวิถีทางประชาธิปไตย มากกว่าการจัดตั้งตามคำสั่ง และการครอบงำจากกลไกรัฐหรือการเมือง ซึ่งจะขาดความต่อเนื่องในการเคลื่อนไหวในเวทีสาธารณะและการยอมรับจากสังคม ดังนั้นการนำมาใช้จึงต้องมีการประยุกต์ให้เหมาะสมกับบริบทสังคมไทย การมีกระบวนการคิดที่มีการวิพากษ์พร้อมกับจิตใจที่เปิดกว้างร่วมกันอยู่เสมอ

ท่ามกลางแนวคิดที่แตกต่างดังกล่าว ได้ส่งผลการรับรู้ และกำหนดภาพลักษณ์ของภาคประชาสังคม ในหลายรูปแบบทั้งในด้านลบ เช่น การคัดค้าน/ประท้วงนโยบายการพัฒนา การเข้าร่วมกับฝ่ายการเมือง รวมทั้งด้านบวก เช่น การทำงานเพื่อชุมชนและสังคม การสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนให้เกิดนโยบายสาธารณะที่เป็นประโยชน์ บทบาทในการร่วมผลักดันรัฐธรรมนูญปี 2540 เป็นต้น ภาคประชาสังคมจึงต้องมีจุดยืนที่ชัดเจน ในการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนสังคมให้การมี “ธรรมมาภิบาล” โดยไม่มีวาระซ่อนเร้น รวมทั้งต้องมีพื้นที่ปฏิบัติการที่ส่งผลกระทบอย่างเป็นรูปธรรม

ขณะที่ภาคประชาสังคมเองก็กำลังเผชิญกับความท้าทาย ในการทำงานในหลายด้าน เช่น แหล่งทุนที่สนับสนุนการทำงานนับวันจะจำกัด และมีเงื่อนไขกำหนดแนวทางการทำงานของภาคประชาสังคมมากกว่าการสนับสนุนให้เข้มแข็ง คนทำงานในภาคประชาสังคมที่มีจุดยืนมีน้อยลง ขาดการเชื่อมต่อหรือถ่ายทอดการทำงานจากคนรุ่นเก่าสู่รุ่นใหม่ พร้อมกับการวิเคราะห์ สังคมยังมีกรอบคิดและศักยภาพที่ยังไม่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงสังคมทั้งระดับท้องถิ่นและระดับโลก และการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการแสวงหาความร่วมมือกับภาคส่วนอื่นๆ ในสังคม

ทิศทางการทำงานของภาคประชาสังคมในอนาคต จึงต้องมีการทำงานร่วมกับองค์กรภาคีต่างๆ มากขึ้น ด้วยความเข้าใจต่อจุดแข็งและข้อจำกัด การรู้จักการบริหารความแตกต่าง ความขัดแย้ง รวมทั้งแนวทางที่จะร่วมมือกันอย่างสร้างสรรค์ควบคู่ไปกับการวางความสัมพันธ์ที่เหมาะสมและจุดยืน ให้สามารถเป็นกลไกและพื้นที่ให้คนในสังคมได้มีส่วนร่วมมากที่สุด

ประชุมประจำปี

โครงการหุ้นส่วนภาคประชาสังคมลุ่มน้ำโขง และองค์กรแกนหลักภาคประชาสังคม”

นางสาวศิรินาฏ มาตรา เจ้าหน้าที่พัฒนาศักยภาพอาวุโส

เมื่อวันที่ 18 - 20 กรกฎาคม 2560 โครงการหุ้นส่วนการพัฒนาภาคประชาสังคมลุ่มน้ำโขง ภายใต้ศูนย์ประชาสังคมและการจัดการองค์กรเอกชนสาธารณประโยชน์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จัดประชุมประจำปีร่วมกับองค์กรภาคีเครือข่าย 18 องค์กร ณ โรงแรมอินทราวา อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น

วัตถุประสงค์ของการประชุมคือ ร่วมกันสรุปบทเรียนการดำเนินงานซึ่งมีทั้งหมด 8 โปรแกรมย่อย คือ การประชุมเครือข่าย โครงการขนาดเล็ก ทุนการศึกษาปริญญาโท โปรแกรมการฝึกงาน การฝึกอบรม งานวิจัยและนวัตกรรมเวทีสาธารณะ และการสื่อสารองค์กร พร้อมกันนำเสนอเครื่องมือในการจัดการข้อมูลเพื่อการสื่อสารสาธารณะอย่างมีประสิทธิภาพ การนำเสนอข้อมูลการประเมินผลองค์กร (SAR) และร่วมกันอัปเดตข้อมูลองค์กรอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งได้จัดให้มีเวทีเสวนาย่อย เพื่อหารือแนวทางการสร้างความยั่งยืนขององค์กร และการสร้างเครือข่ายเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม

สุดท้าย ที่ประชุมได้ร่วมกันสะท้อนประสบการณ์และความท้าทายของความเป็นหุ้นส่วนการทำงานในยุคเปลี่ยนผ่าน ซึ่งเป็นสิ่งที่ศูนย์ประชาสังคมและการจัดการองค์กรเอกชนสาธารณประโยชน์ ต้องนำมาทบทวนและกำหนดทิศทางการพัฒนาภาคประชาสังคมในอนาคตต่อไป

